

“แม่ค้าถุงพลาสติกอีสาน” ในโลกสมัยใหม่: จากสังคม
ชาวนาสู่ระบบสังคมเศรษฐกิจแบบเงินตรา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มิถุนายน 2558

“แม่ค้าถุงพลาสติกอีสาน” ในโลกสมัยใหม่: จากสังคม
ชาวนาสู่ระบบสังคมเศรษฐกิจแบบเงินตรา

ยุคล พิทักษา

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์ในวิทยานิพนธ์นี้สงวนลิขสิทธิ์
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มิถุนายน 2558

“แม่ค้าถุงพลาสติกอีสาน” ในโลกสมัยใหม่: จากสังคมชาวนาสู่ระบบสังคมเศรษฐกิจแบบเงินตรา

ยุคล พิทักษ์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะกรรมการสอบ

อาจารย์ที่ปรึกษา

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ ชายทวีป)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.จามะรี เชียงทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จามะรี เชียงทอง)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ)

9 มิถุนายน 2558

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

กว่าสี่ปีที่ผ่านมาได้ศึกษาหาประสบการณ์ความรู้ในรั้วมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีทั้งรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ และคราบน้ำตา ผสมคละเคล้ากันไป เพราะนี่คือ “รสชาติของชีวิต” ผู้เขียนจะไม่สามารถมีวันนี้ได้ หากปราศจากความรักและการดูแลจากพ่อแม่ ซึ่งความรักที่พ่อแม่มอบให้เปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงชีวิตของผู้เขียนให้ดำเนินไปอย่างกล้าแกร่ง พ่อแม่ได้ให้โอกาสผู้เขียนเป็นผู้เลือกเส้นทางเดินของชีวิตด้วยตนเองไม่ได้ใช้อำนาจครอบงำทางด้านความคิดของลูกโดยใช้ความเป็นบุพการี แต่พ่อแม่ของผู้เขียนจะเฝ้าดูแลและให้กำลังใจเสมอ ไม่ว่าจะอยู่ในยามสุขหรือยามทุกข์ ขอบใจน้องเยาว์ (น้องสาวสุดที่รัก) ที่มอบความรักและความห่วงใยซึ่งกันและกัน ขอบคุณญาติพี่น้องที่คอยถามไถ่สารทุกข์สุขดิบของ “ปลาร้าปลัดถัน” ผู้น้อยอยู่เสมอมา สนับสนุนทั้งกำลังใจและทุนทรัพย์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้หากปราศจากความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษานั้นคือ รองศาสตราจารย์ ดร.จามะรี เชียงทอง อาจารย์เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ผู้เขียนอย่างมากมาย จากนักศึกษาที่ “ไม่เป็นมวยเลย” ซึ่งมาเรียนในช่วงแรกๆ แทบจะไม่ได้เรื่องเลย แต่อาจารย์จามะรีก็ยังอดทนเฝ้าฝึกฝนให้ผู้เขียนได้มีความรู้ในแขนงที่ได้ร่ำเรียนมา แม้จะไม่ได้เก่งหรือโดดเด่นที่สุด แต่ผู้เขียนก็ได้เรียนรู้จากสิ่งที่อาจารย์ได้พร่ำสั่งสอนอยู่เสมอๆ ขอบคุณอาจารย์จามะรีที่ฝึกฝนสั่งสอนให้ศิษย์ได้เรียนรู้การมองสังคมในอีกมุมมองหนึ่ง ซึ่งในบางเรื่องผู้เขียนอาจจะละเลยหรือมองข้าม ทำให้สายตามีขอบคมองไม่เห็น

นอกจากนี้ผู้เขียนต้องขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ ชายทวีป ที่กรุณาเป็นอาจารย์สอบวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากมาย เพื่อเหลาให้งานวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนแหลมคมมากขึ้น และในการนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกท่าน ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียนตั้งแต่เริ่มเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอบคุณอาจารย์ สุริยา สมุทคุปต์ที่ช่วยแนะนำหนังสือ และให้ความรู้เกี่ยวกับภาคอีสาน คอยถามไถ่ความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ขอบคุณสหายร่วมรุ่นทั้งสิบสามคน (หวาน หลิน บิว เหมียว แจ็ก ปู่ จ๊อบ บุม พิม หนูนา เพย เอ็กซ์ จิน) รักกันอย่างเหนียวแน่นหนึบ ซึ่งรุ่นเราถือได้ว่าเป็น รุ่นสุดท้ายของหลักสูตรสาขาการพัฒนาศักยภาพ สหายแต่ละท่านมีความแปลกแหวกแนวและมีความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ขอบคุณทุกคนที่มอบความเป็นกัลยาณมิตรให้แก่ผู้เขียนเสมอมา ได้มอบประสบการณ์เรียนรู้ในห้องเรียน ทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน ประหนึ่งเสมือนการช้อมลงสนามพื้นที่วิจัย ร่วมแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งที่บางคนคิดว่า “ไร้สาระ” แต่สำหรับผู้เขียนคือ การเปิดพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นรูปแบบใหม่ พื้นที่ของการผ่อนคลายความตึงเครียด ซึ่งไม่สามารถพบได้ในห้องเรียนสี่เหลี่ยม แต่พวกเราถือว่ามีความสามารถพิเศษที่ทำให้เรื่องที่หลายๆ คนคิดว่าน่าเบื่อกลายเป็นเรื่องสนุกสนานได้

ขอบคุณแอนและคุณแม่ (พีเป็น) ที่เป็นเพื่อนร่วมสันทนากการสร้างเสียงหัวเราะสนุกสนาน ครั้นเครงเป็นทั้งกำลังใจและทุนทรัพย์ เป็นทั้งที่ปรึกษาปัญหาต่างๆ ให้แก่ผู้เขียน ปัญหาที่ผู้เขียนเองก็แก้ไม่ตก สิ่งที่ทั้งสองท่านมอบให้ทำให้ผู้เขียนได้รู้ซึ่งถึงคำว่า “ร่วมทุกข์ ร่วมสุข” ขอบคุณที่ทำให้ผู้เขียนรู้สึกว่าจะทุกข์หรือสุขเราจะอยู่เคียงข้างกัน

ขอบคุณพีวุฒิ (ผู้ชายอบอุ่นใจดี) ที่กรุณาช่วยเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เขียน
ขอบคุณพี่อบ พี่เชด พี่จิ ที่ช่วยเหลือผู้เขียนในหลายๆ เรื่องทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องเกี่ยวกับการเรียน

ผู้เขียนขอขอบคุณกรณีศึกษาทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าถุงพลาสติก แรงงานรับจ้าง และขอขอบคุณผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนเพื่อการบรรจงสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้น ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่เกิดขึ้นได้ หากไม่มีท่านทั้งหลายเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลประสบการณ์ความรู้ ทำให้ผู้เขียนมีโอกาสในการเปิดมุมมองทางความคิดที่กว้างขึ้น

ในท้ายที่สุด จากข้อจำกัดหลายประการอาจจะทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่อง ซึ่งความผิดพลาดที่เกิดขึ้นผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณูปการและเป็นประโยชน์อยู่บ้าง ผู้เขียนขอให้เป็นความดีความชอบของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน

ยุคล พิทักษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved